

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

КАФЕДРА ЗАГАЛЬНОЇ ТЕОРІЇ ПРАВА ТА ДЕРЖАВИ

АКТУАЛЬНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ
СУЧАСНОЇ ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНОЇ ЮРИСПРУДЕНЦІЇ

матеріали
університетської конференції

28 листопада 2025 року

м. Одеса

у формуванні іміджу держави. Імідж є своєрідним обличчям країни, а естетика визначає його вигляд та враження, що воно справляє на громадян та міжнародну спільноту.

Спадковість та новизна в естетиці сучасної держави в правовому спектрі формують неперевершений образ, що відзначає її стабільність та готовність до змін. Ця гармонія традицій і інновацій сприяє створенню життєздатного та естетичного правового обличчя держави.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Державотворення і правотворення в Україні: досвід, проблеми, перспективи : монографія / за ред. Ю.С. Шемшученка. Київ : Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького, 2001. 656 с.

2 Оборотов Ю. Н. Образи держав у світі, що глобалізується. *Закон та життя: Міжнародний науково-практичний правовий журнал* 2004 № 8. С. 4–8.

3.Крестовська Н. М., Матвєєва Л. Г. Теорія держави і права : підручник; Практикум. Тести : підручник / Н. М. Крестовська, Л. Г. Матвєєва. – К. : Юрінком Інтер, 2015. – 584 с.

Ключові слова: спадковість, новизна, естетика, символи, образи, сучасна держава.

Keywords: heredity, novelty, aesthetics, symbols, images, modern state .

Губніцька Валентина Віталіївна

*Національний університет «Одеська юридична академія»
аспірантка кафедри загальної теорії права та держави*

ЕВОЛЮЦІЯ ТЕОРЕТИЧНИХ МОДЕЛЕЙ ДЕМОКРАТІЇ У СВІТЛІ РЕФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ЛАДУ

Варто зазначити, що еволюція теоретичних моделей демократії у контексті реформування українського державного ладу є надзвичайно складним і багатовимірним процесом, який поєднує у собі як філософські, так і політико-

правові аспекти розвитку державності. Демократія у сучасному розумінні не є статичною формою правління, а виступає динамічною системою, що постійно адаптується до соціальних, культурних, економічних і цивілізаційних викликів. Україна, здобувши незалежність у 1991 році, постала перед завданням створення не лише власної системи управління, а й нового суспільного договору, який би базувався на принципах народного суверенітету, верховенства права та поваги до прав і свобод людини. Від самого початку цей процес мав глибоко теоретичне підґрунтя, адже вимагав осмислення різних моделей демократії, які людство напрацювало протягом кількох століть [1, с. 181]. Тому потрібно проаналізувати особливості еволюції моделей демократії в контексті реформування українського державного ладу.

Першою важливою парадигмою, що вплинула на формування українського політичного ладу, стала класична ліберальна модель демократії. Вона виникла у добу Просвітництва і була спрямована на забезпечення індивідуальної свободи, обмеження влади держави та утвердження принципу розподілу влад. У цьому контексті Україна у перші роки незалежності зробила акцент саме на конституційному оформленні державної влади, що закріпило засади демократичного устрою.

Прийняття Конституції України 1996 року стало одним із перших вагомих кроків до втілення ліберально-демократичної моделі, адже вона визначила народ як єдине джерело влади, гарантувала права та свободи громадян, а також заклала принципи правової держави [2]. Проте з часом виявилось, що формальна демократія без розвиненої політичної культури та ефективних інститутів громадянського суспільства не здатна забезпечити повноцінне функціонування демократичного ладу. Саме тому у подальшому українська модель почала набувати рис партисипативної демократії, яка робить акцент на активній участі громадян у процесах ухвалення рішень. Ця концепція розвинулася у другій половині двадцятого століття під впливом соціальних рухів і стала відповіддю на критику бюрократизації класичної представницької демократії. В українських реаліях її відображенням стала децентралізаційна реформа, що розпочалася після 2014 року. Унаслідок цієї реформи громади отримали реальні повноваження у

сфері місцевого самоврядування, управління фінансами, інфраструктурного розвитку та соціальної політики. Цей процес не лише зміцнив місцеву демократію, але й надав громадянам відчуття причетності до управління своєю територією, що є ключовим елементом демократичної політичної культури.

Разом з тим, окрім партисипативної моделі, в Україні починають набувати значення й риси деліберативної демократії, що базується на принципі суспільного діалогу, відкритого обговорення політичних рішень і пошуку консенсусу. Прикладом цього стала практика громадських слухань, відкритих засідань парламентських комітетів, електронних петицій, платформ для обговорення законопроектів, що поступово формують нову якість політичної комунікації між владою та суспільством. Деліберативна демократія акцентує увагу на моральному та інтелектуальному аспектах політичного процесу, що особливо важливо для України у період воєнних викликів і трансформаційних змін [3, с. 50].

Війна, розв'язана російською федерацією проти України, стала серйозним випробуванням для української демократії, але водночас і каталізатором її зміцнення. Під час війни демократичні інститути продовжують функціонувати, а виборність, свобода слова та активність громадянського суспільства засвідчують життєздатність демократичної системи навіть у кризових умовах. Це дозволяє говорити про появу унікальної моделі демократичного опору, коли громадянські структури стають частиною національного спротиву і водночас зберігають політичний плюралізм та незалежність мислення.

Аналізуючи еволюцію демократії у світі, можна побачити, що подібні процеси мали місце у багатьох країнах. Наприклад, у Великій Британії демократична система пройшла шлях від обмеженої монархії до парламентської демократії, що поступово розширювала права виборців і вдосконалювала механізми контролю за урядом. У Сполучених Штатах Америки демократія формувалася через ідеї федералізму, поділу влади та громадянської активності, які забезпечили високий рівень стабільності політичної системи навіть у періоди криз. Франція, переживши численні революції, змогла виробити модель республіканської демократії, що поєднує сильну президентську владу з

активною участю громадян у політичному житті. Ці приклади демонструють, що демократичний розвиток не є лінійним процесом, а вимагає постійного оновлення політичних і соціальних механізмів.

Україна, враховуючи досвід демократичних держав світу, поступово адаптує їхні здобутки до власних реалій. Європейська інтеграція стала одним із рушіїв демократичних реформ, адже вимоги Європейського Союзу щодо верховенства права, прозорості управління, захисту прав людини і боротьби з корупцією стимулювали глибокі інституційні зміни. Важливим аспектом стало запровадження електронного врядування, що сприяє відкритості держави і формуванню цифрової демократії. Участь громадян у петиціях, відкритих консультаціях, електронних голосуваннях поступово створює нову модель взаємодії між владою і суспільством, яка ґрунтується на принципах довіри, підзвітності та діалогу [4, с. 177].

Однак попри досягнення, українська демократія все ще стикається з викликами. Серед них можна назвати нерівномірність політичної культури, вплив олігархічних груп, недостатню ефективність судової системи та ризики популізму. Ці проблеми потребують не лише політичних, але й глибоких теоретичних переосмислень. Демократія в Україні має перейти від формальної до змістовної стадії, коли права і свободи людини не лише декларуються, а й реально забезпечуються механізмами правового захисту.

Таким чином, еволюція теоретичних моделей демократії в Україні відображає загальнолюдську тенденцію до пошуку оптимального балансу між свободою і порядком, між участю громадян і відповідальністю влади. Сучасна українська держава перебуває на етапі синтезу різних демократичних моделей, у якому поєднуються риси ліберальної, партисипативної та деліберативної демократії. Цей процес спрямований на формування держави європейського типу, де людина, її гідність, права і свободи визнаються найвищою соціальною цінністю. Реформування українського державного ладу є не лише прагматичним завданням політичної модернізації, але й глибоким ідеологічним проектом, який вимагає осмислення демократичних засад у нових історичних умовах. Демократія для України є не просто формою правління, а способом виживання,

самоідентифікації та розвитку в системі європейських цінностей. Вона продовжує розвиватися через практику, через участь громадян у доленосних рішеннях, через опір агресії і через утвердження принципу, що влада в державі належить народу. Саме ця еволюція визначає майбутнє української державності, роблячи її частиною світового демократичного процесу.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Козюбра М. І. Загальна теорія права: Підручник. Київ: Ваїте, 2021. 416 с.
2. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996, № 30, ст. 141.

3. Стоцький Я. В. Основи демократії. Методичний посібник (із тематичним словником) для студентів денної, заочної і заочно-дистанційної форм навчання. Тернопіль: ТНТУ ім. І. Пулюя, 2011. 103 с.

4. Рабінович П. М. Основи теорії та філософії права: навч. посібник. Львів: Видавництво ЛОБФ «Медицина і право», 2021. 256 с.

Ключові слова: Демократія, Реформування, Державний лад, Партиципативна демократія, Деліберативна демократія, Конституція, Громадянське суспільство

Keywords: Democracy, Reform, State system, Participatory democracy, Deliberative democracy, Constitution, Civil society

Ковбасюк Степан Валерійович

Національний університет «Одеська юридична академія»

доцент кафедри загальної теорії права та держави,

кандидат юридичних наук, доцент

ЮРИДИЗАЦІЯ ІНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЇ СУЧАСНОЇ ДЕРЖАВИ

Розуміння природи інституціоналізації сучасної держави є необхідною ланкою загальнотеоретичного осмислення її інституційної системи. Сучасний інституціоналізм розглядає інститути як набір формальних і неформальних

Секція 3 Тенденції та перспективи розвитку сучасної держави	55
Завальнюк Володимир Васильович.....	55
АНТРОПОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД У ДОСЛІДЖЕННІ ІНСТИТУАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ.....	55
Гаркуша Євген Олексійович	60
СПАДКОВІСТЬ ТА НОВИЗНА В ЕСТЕТИЦІ СУЧАСНОЇ ДЕРЖАВИ.....	60
Губніцька Валентина Віталіївна	63
ЕВОЛЮЦІЯ ТЕОРЕТИЧНИХ МОДЕЛЕЙ ДЕМОКРАТІЇ У СВІТЛІ РЕФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ЛАДУ	63
Ковбасюк Степан Валерійович	67
ЮРИДИЗАЦІЯ ІНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЇ СУЧАСНОЇ ДЕРЖАВИ.....	67
Березневич Влада Олексіївна	71
ПРОЯВИ СУЧАСНОГО СУВЕРЕНІТЕТУ ДЕРЖАВИ: ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ.....	71